

Επικαιρότητα

Ξαναθυμηθείτε το «Γενί τζαμί»

Έχει φουντώσει το ενδιαφέρον για τα παλιά αρχοντικά (όσα απέμειναν) για τον τρόπο διασώσεώς τους και αξιοποίησής τους. Σε άλλες στήλες γράψουμε για το παλιό κτίριο του Ε' γυμνασίου. Και φυσικά, πολλή συζήτηση έγινε αυτόν τον καιρό για την θλα Μπιάγκα και τα περίπου 200 εκατομμύρια που πρέπει να θρεθούν για να αγοράσουν το άκνηστο, να ξαναχτιστεί (γιατί αυτό χρειάζεται ουσιαστικά) και να χρησιμοποιηθεί από τον δήμο (για ποιά σκοπό;) μελλοντικά. Δεν είναι λίγα τα εκατομμύρια και φαίνεται ότι δεν υπάρχουν κιάλιας.

Με την ευκαιρία, μία και άνοστη-τόνυται χώρα για πολιτιστικές εκδηλώσεις (λέγεται ότι ο δήμος σκέφτεται να νοικιάσει πέντε αίθουσες κινηματογράφου) γιατί δεν εξετάζεται η δυνατότητα αξιοποίησής του «Γενί τζαμί». Έχουμε γράψει και παλιότερα γι' αυτό, έχουν γράψει και άλλοι. Το κτίριο είναι καλοδιατηρημένο και εύχρηστο έχει μία μεγάλη αυλή (όσα μπορεί να κρηθεί μακριά τους θόρυβους) και άλλωστε έχει χρησιμοποιηθεί παλαιότερα σαν αρχαιολογικό μουσείο. Όταν σ' άλλη την Ευρώπη δίδονται συνουσίες μέσα σε παλιές εκκλησίες, γιατί δεν μπορεί το «Γενί τζαμί» να γίνει μία αίθουσα σοβαρών (υπογραμμίζουμε τη λέξη) πολιτιστικών εκδηλώσεων; Στο κάτω της γραφής δεν θα άπαιτηθούν δεκάδες εκατομμύρια για την έπισκευή του.

Με περισσότερη δραστηριότητα

Μία ώρα προσπάθεια ξεκινάει έφτος το «Θεατρικό Εργαστήρι Θεσσαλονίκης». Θα ανεβάσει τόν χειμώνα στο «Ανετόν» τρία έργα και τό καλοκαίρι μία τραγωδία του Εϋρίπιδη. Είναι ακριβώς αυτό που πρέπει να κάνουν τό τοπικά θεατρικά συγκροτήματα για να καθιερωθούν στη συνείδηση του κοινού σαν δραστηριοί καλλιτεχνικοί όργανοι. Για ένημέρωση αναφέραμε ότι στό τέλη Οκτωβρίου θά ανεβασθεί η κωμωδία του Μολιέρου «Κατά φαντοσάν άσθενής» τό Χριστούγεννα θά παιχθούν οι «Βάτραχοι» του Αριστοφάνη και την άνοιξη ή «Αρντέλ» του Άντουι. Σημειώθηκε στό δυό γαλλικά έργα ό Πάνας Χαρίτογλου και ό Φέρρης.

Τι χρειάζεται ή προκριματική;

Τό φεστιβάλ κινηματογράφου βρίσκεται σχεδόν στη μέση του και εύχομαι αίοιο τέλος. Οστόσο, άπαρά με την έφετηνή πρωταυτία: να έγκριθούν όλες οι ταινίες που υποβλήθηκαν. Από την μία μεριά πρέπει να... χαρούμε, αφού δεν υπάρχει πιά ούτε μία μέτρια ταινία. Από την άλλη, να άναρωτηθούμε ποιόν ρόλο παίζει πιά ή έπιτροπή προκρίσεων. Υπάρχει όραση ειδικό θραείο κωμωδίας στό φεστιβάλ; Αν ναι, πρα- τείνουν να δοθεί στους κυρίους που φιλοέλησαν τό πρωτάτυπο αυτό σενάριο...

Διανύουμε σήμερα μιá περίοδο παρακμής

Κάθετη πτώση στα πολιτιστικά πιθανές αίτιες και θεραπείες

Οι ευθύνες της πολιτείας και του κοινωνικού συνόλου

Σε μία εποχή που τόση συζήτηση γίνεται για τό πολιτιστικά —και που ξεδιονύ- νται— τόσα χρήματα— που μπορούμε να πούμε ότι έφτασαν οι τέχνες και τό γράμματα μας; Λογικά, με την φυσική εξέλιξη και την έκρηξη στα μέσα μαζικής ένημέρωσης, θά έπρεπε να έχουμε μιá έντυπωσιακή ή, τουλάχιστον, καλή πρόοδο. Ομως, είναι έτσι;

Είναι δυστύχημα που συμβαίνει έντελώς τό αντίθετο. Χωρίς να θέλει κανείς να είναι άπαισιόδοξος ή δυ- σάρεστος, δυσκολεύεται να θρεί έστω και ένο παρήγορο σημείο στην σημερινή κατάσταση, στα ελληνικά γράμματα και στις ελληνικές τέχνες, συγκριτικά, θέθαιο, με τό παρελθόν. Τι συμβαίνει ακριβώς και πού όφει- λεται ή πτώση ή ή μη άνάπτυξη; Η άπάντηση δεν είναι εύκολη, όσο είναι ή διαπίστωση. Περνούμε μιá εποχή παρακμής, σίγουρα. Πόσο θά διαρκέσει; Καί με ποιόν τρόπο θά ξεπεραστεί;

Πρόχειρες άπαντήσεις, πρακτικές θά λέγαμε, μπορούν να δοθούν άρ- κέτες, αλλά ή βασική και ριζική θε- ραπεία δεν μπορεί να δοθεί παρά μόνο από την ίδια την κοινωνία, ή την πολιτεία, που θά πρέπει να θοη- θήσει στην διαμόρφωση μιας άλλης κοινωνίας, ένος άλλου τρόπου σκέ- ψης, ίσως μιας άλλης ήθικης. Μεγά- λα προβλήματα — ίσως μεγάλα λόγια. Ομως, άναγκάζεται να καταφύγει κανείς σ' αυτό όταν διαπιστώνει ότι ή κατάσταση στό πολιτιστικό μας, παρά τις έπιφανειακές ένδείξεις, χα- ρακτηρίζεται από πτώση.

Τά να θρεθούν οι λύσεις σημαίνει να διαπιστωθεί πρώτα τό καικό και να διερευνηθεί, ή διάγνωση προηγείται πάντοτε της θεραπείας. Επομένως, άς κάνουμε μερικές διαπιστώσεις πάνω στό που θροικώμαστε, ή πού πορευτήκαμε και πορευόμαστε — κι ίσως από κεί να άδηγηθούμε σε κάποιες σκέψεις για τό τι πρέπει να πράξουμε ή για τό πώς θά αναζητή- σουμε τις θεραπείες.

Στα γράμματα

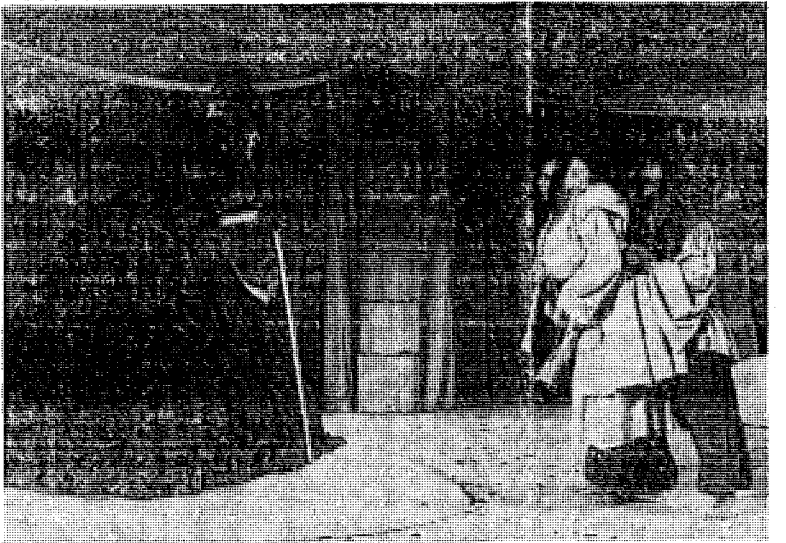
Ποτέ δεν κυκλοφορούσαν στην Ελλάδα τόσα βιβλία όσο σήμερα. Ποτέ δεν είχα- με τόσο μεγάλο άριθμό πε- ριοδικών (είτε πνευματικά, είτε εύρτηρης κυκλοφο- ρίας και ποιικής άλης) και ποτέ τό βιβλία δεν πουλού- σαν τόσα άντίτυπα όσο τώ- ρα. Έχουμε, σίγουρα, πε- ρισσότερα βιβλία.

ναλη. Στο τι θά έπλεξε για να διασώσει ό Έλληνας (ίσως αυτό να γίνεται κι άλλου, αλλά έμάς μας νοιάζει τι γίνεται σ' αυτόν τόν τόπο) έξαρτάται σε μεγάλο βαθμό τι θά γράψουν οι καμτατικές έφημερίδες και πόσο θά προβάλλουν τόν κάθε ποιητή ή πεζογράφο, πόσο θά τόν

συμπεράσματα στόν ταμέα του θεάτρου. Αν συγκρίνει κανείς την μεγάλη εποχή του Εθνικού του Φώτου Πολίτη, του Βεάκη, της Παπα- δάκη, της Παξινού, με τις σημερινές άποδοκιμασίες,

σμός παίρνει και δίνει, τό μπορού- κια μετονομάζονται θέατρο της περι- φέρειας και, μέσα σ' αυτή τη θεο- σαλονίκη, άτάλονται άνθρωποι πα- ριστάνουν τούς σκηνοθέτες.

Η πώση του Ελληνικού θεάτρου είναι σασέστατη. Καί ή έλλειψη του ήθους τό ίδια. Άνθρωποι που δεν

Μία σκηνή από τόν «Αντιγόνη» του Σοφοκλή, στο «Εθνικό Θεάτρο», πού από τις έτοιμότητες πού έραστηγισμο, πού έαυρατεί στις διοργανώσεις αυτές.

άθαντάρουν, οι έφημερίδες και τό περιοδικό, πόσο θά προβληθεί από την τηλεόραση.

Μία άλλη δυσάρεστη διαπίστωση είναι ότι έχει πέσει ή στάθμη των περιοδικών, των λογοτεχνικών έν- νοιστά. Δεν υπάρχει κάτι ισοδίο με τόν «Νούμα» της έπαχθης του, ή με τόν «Νέο Έστία» του μεσοπολέμου, δεν υπάρχει σίγουρα κάτι σαν τόν «Κοχλίο» ή άλλα περιοδικά πού άφη- σαν εποχή. Καί ακόμη άλλη μιá δια- πίστωση: ή πεζογραφία μας δεν έχει άναστήματα ανάλογα με τό παλαιό- τερο, ενώ στην παλιά κυριολεκτικά

με τις καταποδιστές άπο- τυχιες, είναι εύκολο να θγά- λει τό συμπεράσματά του.

Τό ελληνικό θέατρο γνώρισε κά- ποτε μιá άκμή αξιοσημείωσης, πού συνεχίστηκε με κάποια μορφή και μεταπολεμικά, περίπου ως τό μέσα της δεκαετίας 1950 - 1960 ή τό τέλη της. Από κεί και πέρα έχουμε μιá θαθμία πτώση στις παραστάσεις, λιγότερα ταλέντα, περισσότερα συνδικαλισμό, χειρότερες σχολές δραματικής τέχνης. Χωρίς να λεί- νουν κάποιες φιλότιμες προσπά-

είχαν ποτέ σχέση με τί δραματική τέχνη γίνονται πράδρες κρατικών σκηνών, άνθρωποι με μετρίστατα προσόντα ηγούνται οργανισμών πού χρηματοδοτούνται από τό κράτος ή τούς δήμους. Καί τό κοινό, άποπρο- σαναλισμένο από την φάτσα δη- μοσιότητα ή από άνάγνη σπριας, τρέχει να δει ό,τι του σερβίρουν, πολλές φορές με κομμάτι κριτή- ριο ή άλλες κοινές δραστημιτικές έκστρατείες.

Στη μουσική

δάκι, πού άνοιξαν, θέθαιο, κάποιο δρόμο, ξεροντας όμως πού περπα- τούν και, παράλληλο δημιουργώ- ντας ένο άλλο έργο (όπως ό Θεοδώ- ρακης με τις συμφωνίες του ή ό Χατζιδάκις με τις μουσικές μπαλέ- του) ένα έργο πού τό άποδέχεται κανείς.

Τώρα τό άλλοτε περιφρονημένο τουρκουφτικό έχει περάσει πανη- γυρικά στην τηλεόραση, έχει εισό- λει στα φρεσιβάλα, δίνει τόν τόνο του μουσικού πολιτισμού μας. Παρά- δειγμα: πόσες φορές μίλησε (άν μι- λησε πατέ) ή τηλεόραση για τό έργο πού έπιτελεί ό Μπαλτάς; Πόσες φο- ρές μας μίλησε για τόν Λοίζο ή για στιχουργούς λαϊκών άσμάτων; Πό- σες φορές μετέδωσε συνουσίες της κρατικής όρχήστρας και πόσες του Μαρκόπουλου, του Λοίζου, του Ντα- λάρα, της Γλυκερίας; Για κάποιους «δημογρούς» του έσφαρολαϊκού έχουμε μάθει και σε τί τέντζερη μαγειρεί ή μαμά τους, ή σε ποιά δρόμη της Κοκκινιάς έπαϊξαν κρυ- φτόμικο. Για τόν Σκαλκώτα παίξς μίλησε; Πόσες έφερε για τόν Αδάμη, για τόν Ανταίου;

Τά κρατικά μας ώδείο ήταν ένα και παραμένει... ένα — κι αυτό στεγασιέ- νο χειρότερα άπ' ό,τι πριν είκοσι χρόνια. Γενικά, ή μουσική παιδεία καρκινοβατεί. Καί οι συμφωνικές μας όρχήστρες μένουν πάντα δυο — ούτε μία περισσότερη. Για μελόδρο- μα έξω από την Αθήνα, καμά έλπίδα. Καί για μικρά μουσικά συγκροτήμα- τό (κουαρτέτα ή όρχήστρες δωμα- τίου) ούτε λόγος να γίνεται.

Τι μας λείπει

Δεν υπάρχει καμιά ύπερ-βολή σε όσα γράφθηκαν πα- ραπάνω. Αντίθετα, έχουν ξε- χαστεί άρκετά άλλα δυσάρε- στα. Επομένως ή κατάσταση είναι από άπαράδεκτη μέχρι τραγική. Καί, θά τό ξαναπού- με, σε μιάν εποχή πού ξε- διούνται περισσότερα χρή- ματα για τό πολιτιστικό και πού ένα μεγάλο μέρος των καλλιτεχνών άμείθονται καλά.

Τι μας λείπει, λοιπόν, για να κά- νουμε κάποια πρόοδο ή, έστω, να σταματήσομε τό κατακλιμία. Ποιά χρήματοδοτούνται από τό κράτος ή τούς δήμους. Καί τό κοινό, άποπρο- σαναλισμένο από την φάτσα δη- μοσιότητα ή από άνάγνη σπριας, τρέχει να δει ό,τι του σερβίρουν, πολλές φορές με κομμάτι κριτή- ριο ή άλλες κοινές δραστημιτικές έκστρατείες.

1. Να άποκτήσουμε σοβαρή παιδεία.
2. Να άπαρσάσουμε να δου- λεύουμε.
3. Να λήξουν μόνο διοικη- τικά κριτήρια.
4. Να ύπάρξει από την τηλε- όραση.

Η Λωρήν Μπακόλ όπως εμφανίζεται στό «Γλυκό πουλί της νύχτας» του Ούιλλιαμ.

Οι καλύτερες έπιτυχίες Έργα και πρωταγωνιστές στα θέατρα του Λονδίνου

Κλασικό ρεπερτόριο αλλά και διασκευές

Στό Λονδίνο τό θέατρα παίζουν συνέχεια — και δεν είναι λίγα. Εται οι Λονδρέζοι έχουν την δυνατότητα να παρακολουθούν πλήθος από παραστάσεις, τόσο στό θέατρα του κλασικού ρεπερ- τορίου, όσο και στό άλλα. Εται αυτόν τόν καιρό ό Λονδρέζος ή ό έπισκέπτης του Λονδίνου μπορεί να δει περίφημες παραστάσεις (μιά άπ' όλες ήταν και ό «Κοριολάνος» του Σαίξπηρ πού άπόλαυ- σαν οι Αθηναίοι), άνάλογα με τά γούστα του.

Στό κέντρο Μπάριμικαν για παράδειγμα, έναλλάσσονται έπιτυχίες όπως τό σαιξπηρικό έργο: «Άμλετ», «Άγάπης άγώνας άγόνος», «Ριχάρδος III» και ένα μουσικά με βάση τούς «Άθλιους» του Ουγκό. Στό θέατρο «Χέρ Μάτζεστικ» παίζεται τό «Γουέστ Σάιντ στόρυ» των Τζέρομ Ρόμινς και Μπέρνατν. Στό θέατρο «Ολβιέ» μπορεί να δει κανείς τόν «Επιβεωρήτη» του Γκόγκολ ή τόν «Κριτικό» του Σέρνταν ή τό καινούριο έργο των Μπέντον και Χάιρ «Πράβντα», πού μελετεί τό κατά πόσο ο τύπος μπορεί ή θέλει να λείν την άλθεια.

Στό θέατρο «Κουίνς» παίζεται ό «Γλάρος» του Τσέχωφ με την Βανέσα Ρέντγκρεβ στό ρόλο της Αρκάντια. Την Νίνα ένοσρκάνει ή κόρη της. Στό θέατρο «Σαίλ Μάρτινς», παίζεται (πόσα χρόνια;) ή «Ποντικοναγίδα» της Αγκάθα Κρίστι, ένο παρατείνεται πάντα στό «Γκόρκι» ή κωμωδία «Παρακαλού- με όχι σεξ — είμαστε Βρετανοί» πού έχει σημειώσει μεγάλο άριθμό παραστά- σεων, όσο και οι «Γάτες» πού παίζεται στό θέατρο «Νιού Λόντον». Τό μουσικά «Ζιζι» σημειώνει έπιτυχία στό «Άδρια», ενώ στό «Γκρήνγουιτς» μπορεί να δει κανείς μιá διασκευή των «Τριών αμαρτωφών».

Μεγάλο ένδιαφέρον δημιουργήσαν οι παραστάσεις του έργου του Τέννε- ση Ούιλλιαμς «Γλυκό πουλί της νύχτας» πού παίζεται στό θέατρο «Χάιμάρκετ» με πρωταγωνίστρια την Αμερικανίδα ήθοποιό του κινηματογράφου Λωρήν Μπακόλ, πού επανέβηκε μέν από την κριτική, με την παρατήρηση ότι δεν άπο-

Γιὰ τὰ 2.300 χρόνια τῆς Θεσσαλονικίας τὸ «Βασπολόγειο» ὀργάνωσε μία σειρά ἐξελίσεων ἐπιμὴν γύρω ἀπὸ τὴν δραστηριότητες καὶ τὴν πνευματικὴν προσφορά τῆς πόλεως. Καὶ σκεπτόμενα πῶς θά 'ταν πολὺ πρὸ χρήσιμ (σὲ σύγκριση μὲ κίποιες ἄλλες ἐκδόσεις πρὸ ἔχουν ἀνακοινωθεῖ) ἂν τὰ κείμενα ὅλων ἀντων ἐμὴν ἐπιμὴν κυκλοφοροῦσαν σ' ἐναντόμο, πού θά κυκλοφοροῦσε στὰ τέλη τῆς χρονιάς. Ἀς τὸ σκεφτοῦν αἱ ἀγαναγτες.

ρισσότερους επισητήμονες, περισσότερους σπουδαστές, περισσότερους ανθρώπους που μπορούν να διαβάσουν. Το ερώτημα είναι, τι διαβάζουν και πώς επιλέγουν την πνευματική τους τροφή.

Είναι φανερό ότι, για διάφορους λόγους ο Έλληνας αναγνώστης δεν διαβάζει τους άριστους συγγραφείς, δεν διαβάζει Παπαδιαμαντί, Βιζυηνό, Παπαϊωάννη, ή Βενεζή. Διαβάζει Πίτσο, Αλεξίου, Ιορδανίδου, Σαμαράκη, χωρίς θέαμα να λείπουν και οι ανανέωτες του Ελύτη ή του Βάρ-

Είναι φανερά ότι, για διάφορους λόγους, ο Έλληνας αναγνώστης δεν διαβάει τους αρχαίους συγγραφείς, δεν διαβάει Παπασιαμάντη, Βιζυηνό, Παπατσώνη, ή Βενεζή. Διαβάει Ρίτσο, Αλεξίου, Ιορδανίδου, Σμαράγδη, χωρίς βέβαια να λείπουν και οι αναγνώστες του Ελύτη ή του Βάρ-

Δέν μπορούμε, δυστυχώς,
νά θγάλουμε πιό αίσιόδοξα

Εδώ πιά έχουν μπερδεύσει τα πάντα. Στην Ελλάδα μουσική εκδόλωση, με την άδεια να πάλι της τηλεόρασης και κάποιων έντυπων της κακιάς ώρας, σημαίνει πανηγυράκι, μπιήθη πάρτυ με τὰ μουσικής λαϊκή κομπανία, με θηλυ, πρεπείς χορευτές που «έκτελούν» τὸ ζέϊμπέκικο, ἢ πολυθεσμία με ἄρκουδες καὶ ἄλλα θαυμαστά.

Κάποτε το πιο λαϊκό μουσικό άκρόαμα και θέαμα μπορούσε να είναι το Θεοδωράκη, ή το Χατζι

4. Νά υπάρχει από την ηγεδ-
ραση και το ραδιόφωνο μιά προ-
βολή, όπου πάλι τα δεξιοκρατικά
κριτήρια θά αποτελούν τή
βάση.
και το τελευταίο ερώτημα: ποιάς
ορεί να τα κάνει όλα αυτά; Είναι
μπερδ ότι ή θασική ευσύνη πε-
ν πολιτεία, ο' αούτος που διαβέ-
ν τα κονδύλια και που κάνουν
έως νόμους. Αλλά, φυσικά, ευσύνες
έσκουν και στα συνδικαλιστικά ό-
ρα και στα ότομα που ήγνοϊται.
δύο λάνιο, θά μπορούσας να πεί
έως ότι ή ευσύν περτί στήν
ωνία μας, στς έξες που θέτει
που σέβας.
ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΟΛΑΣ

Ηπάκλα, που επαίνεθηκε μὲν ἀπὸ τὴν κριτική, μὴ τὴν παρατήρησιν δι' ἀνέ-
παυστον τὴν Τζερζαντὶν Πέιτς πρὸς τὸν πρωτόπαιον. Αντίθετα οἱ κριτικοὶ βρήκαν
ὅτι ὁ νέος ῥηποδοὶ Μάικλ Κέρ πρὸς ἑνδοκράτους τὸν Τσάνς ἦταν πολὺ
καλύτερος ἀπὸ τὸν Πάιλ Νιούμαν πού εἶχε ποιεῖ τὸν ἴδιον ῥάλο στὴν
κινηματογράφου.

Ἄλλες ενδιαφέρουσες παραστάσεις τοῦ τελευταίου καιροῦ εἰς Ἀσπένω
ἦταν τὸ «Ανταρσία», ποὺ μεταβλήθηκε εἰς μουσικὰ ἀπὸ τοῦς Μπέρνιντ Εσσεκ
καὶ Φράνκ Φινέλ. Βασίζεται ὅπως καταλαβαίνει κανεὶς στὸ γνωστὸ «Ανταρσία
τοῦ Μπουντου» ποὺ τόσες φορές ἐγένετο κινηματογραφικὴ ἐπιτυχία.

Ενδιαφέρουσες φαίνεται εἶναι καὶ οἱ παραστάσεις τοῦ «Νοειροδράμα-
τος» τοῦ Στρίντμπεργκ, τοῦ «Σκάρλετ Πιππερνελ» τῆς θοράνης Ὀρτζι σὲ
διασκευὴ Κρόκ καὶ ἡ «Λυμενὴ Ἀουλου» μοντέρνα διασκευὴ τοῦ ἔργου τοῦ
Βένετικμπ ἀπὸ τὴν Κάθου Ἀκερ.

Ὅπως διαπιστοῦναι κανεὶς στὸ ἀγγλικὸ κοινὸ ὁρόσημον πάντοτε οἱ διασκευὲς
μυθιοποημάτων, ἀρετὴ, θέβεια, ποὺ εἶναι καλές. Ἐποὶ πρόσφατα παλῆχθην, στὸ
Ἀσπένω καὶ στὴν ἑλπίδι διασκευὲς τῶν μυθιοποημάτων: «Ὁ ἑρῶστης τῆς
Λαϊδὸς Τσούτερλ», τοῦ Ἀλφρεκ καὶ «Μακριὰ πρὸς τὸ ὄριγιμένο πλῆθος» τοῦ
Τόου Χάουτιν καὶ «Νικόλαος Νίλζεμπιτ» τοῦ Ντίκενς.

Τῆς Μπιατρὶς Χέρου - Μαξγουελ

[illegible]

Σ Ε λίγο περνούσε με ταξί απ' τή λέσχη τού Ερρόλ κ' έπαιρνε τον γιο τή. Μές' στ' ούτοκινόν τόν άγκάλιασε. Ετρέμε και τ' άδόντια της χτυπάνε.

—Άκουσε παιδί μου, τού'πε. Θά πούμε ότι... όσι τού εύχθήκαμε την καληνύχτα, γιατί έπρεπε νά ψυγούμε όποιους. Ενώ γήατος Κόναντ, όπου συναντήσαμε άλλους γνωστούς, κ' άνάμωσέ τους τούς Χείρ...

—Έξέ μου ψυφούσε ό νός.

Εκείνη κατάλαβε.

—Κάλεσε στήν Κυνθία νά γευματίσει μαζί μας μία άπό αυτές τίς μέρες. Θά τής πληρωθούσμε μείλ, για νά όρίσουμε πότε...

—Μπέρτα! Μπέρτα! Τί φοβιχτό! Δέ μπορεί νά χωρέσει τό μυαλό μου, πώς συνέβησαν όλα αυτά... Γέλασε τήσ πορταρραβήζει τό σκόπι... Επείγε νά δοθεί ένα άναγκαστικό άπό τήν άσπρη τήν Κυνθία, πού δέ σέβεται καί έπείγε νά κινεί ντερεπτά! Άκούσε μπέρτα, δέν θά'τανε πρωτότυπο νά όμολογήσω πώς τόν σκότασε: Αλλοιώς θα έμπερνούσαν μέσ' σ' ένα κυκλώνα ψευτεί!

—Ερρόλ, άν τόν κόνισε αυτό, θά πεθώνα... Πρέπει νά βρούμε μία άλλη λύση... Η συγκίνησή της έπληνε τή φωνή.

—Ο μόνος κίνδυνος, συνέχισε, είναι ν' όνακαλύψουν τό δαχτυλίδι άποτυ- ποίμα...

—...τό δαχτυλίδι αυτό. Θά όρώ όμως τρόπο νά τό εξαφανίσω. Εσύ θά άνέβεις στό δωμάτιό σου καί θά περμένεις νά σέ ψυφώδω. Υστερά θά εγνήμωσους τούς ύπνέτες καί θά είδοποιήσουμε τή δατυνομία.

κατεβάνε τρέχοντας τη σκάλα, λαχανιασμένοι...
 -Τι συμβαίνει, Μπαρμάρου; ρώτησε ή κ. Μόζεντι, υποκρινόμενη την έκπληκτη.
 -Κυρία μου... Κάτι φάρσορ έγινε στον κύρια!... Κάποιος θέ μήπως στο σπίτι... Όμως, εσύ είσαι στο δωμάτιο του καί... Οχι... δεν τολμά να το πει στην κύρια. Μόνο στον κ. Ερρόλ.
 Ο Ερρόλ, ακολουθώντας όντ κόν Μπαρμάρου, μήπως στο δωμάτιο του πατέρα του. Όλα ήταν όπως τα είχαν άρσει φεύγοντας, όλα... Εκτός απ' το πτώμα, που όντ να 'ναι εξαπλωμένο στην πολυθρόνα, ήτανε γονατισμένα κα' άκουμπισμένο άπάννη την. Καί το μαχαίρι δέν βρισκότανε μέσ' στην πληγή, μά χάμα, άπάννω στο χαλί, όλη άριστερότερα όντ το θύμα.
 Ο Ερρόλ άδισαξε άσιατικά το δωμάτιο, άκούριβουόυνος άπό τόν Μπαρμάρου, πού έξακολουθούσε να μίλει πού ταραγμένως.
 -Δέν έβρεξα δέν άγγιξη τίποτα, κυρίε... Όταν είδα όμως το πτώμα τα σάλας, έβρεξα δέν το μαχαίρι άπ' την πληγή. Έλεγα πως ήτανε μόνι πληγωμένος. Υστερα όμως άντελήφθηκα πως είχε πεθάνει καί πως δέν έπρεπε ν' άγγιξη τίποτα!
 Η κ. Μόζεντι κατάχλωμη, άκουμπισμένη στην πόρτα, έλεγε μέ σθυσμένη φωνή:
 -Άλλοιμόνοι! Νόι, μητέρα. Άντελνι τώρα στο δωμάτιό σου, δά φροντίως έγώ γιά το κάθε τί.

ΚΑΤΕΒΗΚΕ τὴν θυσιοθήκη κι ἃ Ἐρρολ τηλεφώνησε στὴν Σκότλαντ Γυάρντ.

— Πι συνέβη Μπάροου; ρώτησε. Πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε στὸν νετεκτικὴ τὴ Σκότλαντ Γυάρντ.

— Κύριε, εἶπε, ἀκόμα ζαλιόμενος, ὁ ὑπὸνρέτης, ὅταν γύρισε, εἶδα πῶς πολλὰ γράμματα ἦσαν μὲς σὺν κοῦτι. Τὰ ἐρχομῶνα καὶ ῥήκηνα ἔσαν τὸν κυρίου με χρησιμοποιοῦμην σὺν ὑπερκοῦνι, πῶς ἤξερα πῶς τὸ περὶ μὲν μὲν ἄνθρωπον. Εἶδα φῶς καὶ δὴ δὴ τὸν κυρίου καὶ ἔτρεξε νὰ τοῦ τὸ πᾶν ἀφῆκεν. Μόλις μῆκη, ἀπ' τὴν ταρῶν μὲν, πῶς ἔξερνε ὁ δικαίος με τὸ γρόμην. Θὰ νὰ τὸν περὶ μὲν πᾶν σὺν χαλῶ... Ὁρμῶνα γὰ νὰ τοῦ βγάλλω τὸ μαχαίρι. Δὲν ἦταν ὅμως καθάσθω εὐκόλῳ καὶ τραβῶντας το, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, ἔκανα νὰ πέσει τὸ σῶμα τοῦ κυρίου... Σὰς ἀκούσα νὰ μναινετὲ με τὸ κλεισμία τῆς ἐξωπορτῆς καὶ ἔτρεξε νὰ σὺς εἰδοποιήσω.

Σὲ λίγο, ἐπανεβῆκα τὴν κατάθεσὶ τοὺν ἐπιθεωρητῆ Φόρντ, πῶς ἀρχισε ὁμῶντας τὴς ἐρευνῆς. Τὸ δωμάτιο τοῦ ἐγκλημῶντος εἶχε δὴν παρῆραυ. Τὸ ἐν ἡμέρᾳ μισανόκτου καὶ χωρὶς νὰ περῶσι ἕνας λεπίπς ἀνδρῶν. Εἶχε βρεθεῖ ὁ δὴν ἄνθρωπος ἐν τῷ σπῶντ δὲν βρῶνται οὔτε σπῶν κῆπῳ, οὔτε σπῶν κονίζῳ τοῦ παρῆραυ. Ὁ ἐπιθεωρητῆς ἐξανόμνησε κοῦντ σὺν πῶμῳ καὶ ἄρχισε νὰ ἐξετάζει τὸ γυμν παρῆραυ. Κοῦντ τὴν πόρτα εἶδε μὲ ἐπιστολή, πεμνημὴ ὄνῳν, τὴν πῆρε καὶ τὴν ἔβαλε σπῶν τσέπῳ τοῦ.

Ὁ ἀστυνόμος ἐξετάσε τὸ πῶμῳ καὶ εἶπε πῶς εἶχαν περῶσι τοὐλάχιστον τρεῖς ἄνδρ' ἀπ' τὸ θάνατο τοῦ κ. Μᾶνντιν. Τὴ μαχαίρῃ τὴν εἶχε δώσει κάποιος πῶς βρισκόταν πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ θυμῶτος καὶ μὲ τέτοια ὀρμῇ, πῶς ὁ θάνατος ὑπῆρθε ἀκαριαῖος.

Ὁ Φόρντ, σὺν ἀνεμῶντὶ συνέχισε τὴς ἐρευνῆς τοῦ. Στὸ τέλος, ἐξαπῶνσε τὰ ἀπομῶντα καὶ καλῶ τὸν μαχαίριον καὶ ζήτησε νὰ δεῖ πρῶτα τὸν κ. Μᾶνντιν καὶ ὑστερὰ τὸ γυμν τοῦ.

Ἡ Κόνσταντ, ὑπερνωκῶντας τὴς φοιτῆς στιγμῆς πῶς εἶχε περῶσι, κατόρθωσε νὰ ἐναναβῇ τὴν ἡμερία τῆς καὶ ἀποκριθεῖς ἀδίστατα σὺν ἐρωτησίῃ τοῦ νετεκτικῆ.

ΧΟΡΙΣ συνίασηση τού τί γίνεται γύρω της, όρθια στή μέση τού θαυματίου, ή κ. Μάρτενη, είχε την έντονησση πως όλα γκρεμίζονται ολόγυρω της και πώς κ' αυτή ή ίδια χανάτων, μέσα σέ λίγα δευτερόλεπτα, στό κενό.

Τά μάτια της μέναν καρφωμένα στήν πόρτα πού'χε δει νά ανοίγει και νά κλείνει στό βάθος τού διαδρόμου και πού'κανε μέσ' στό θαλαμείο της μυαλό νά μαντέψει γιατί ό γιός της Ερρόλ, μέ ληκυμώ και συγχυσμένο πρόσωπο, είχε σταματήσει γιά μία στιγμή στό κατώφλι και προχρούσσε μέ λαοραβό θήμα πρós τή σκάλα.

Σέ λίγο, μέ φορική τριφυλιά έξωγευό από τή ασφίμενα χείλη της: «Ο Ερρόλ σκότωσε τον πατέρα του!».

Ενών είχαν περσίσει πέντε λεπτά πού άκουσε της φωνής τους, γεμάτης μίσος, καθώς αλωνίζον. Σέ ζωνά, άκουσε ένά δυνατό γέλιο και άκαλόγητα βοήθει σπύλι. Από τό άνοιγμα της πόρτας, είχε δει μέσα στό φωτισμένο θαμάτιο, τόν άντρα της Κλάν Μάρτενη έπιλωμένο στήν πολυθρόνα του, ένώ τό αίμα σπάλαζε, σπλά - σπλά στό πάτωμα...

Στρέψαλαμένη από τή σκέψη του κίνδυνου πού άπειλούσε τό παιδί της, έτρεψε νά κλείσει την πόρτα πίσω της. Η άνάγκη νά σώσει τον Ερρόλ, της έδινε καινούργιες δυνάμεις. Όρμησε στή σκάλα και σέ λίγο έμεινε στή διλοισχύλη.

Κάπως τό'χε προβλέψει, ό Ερρόλ βρισκόταν εκεί, κοντά στό τηλέφωνο, μέ τό χέρι σ' άκουστικό, και άφηρημένο τό θέλουμε.

— Άή, τριφυλιέ, τριφυλιέ! ψιθύρισε μέ λοχαγισμένη φωνή, Νά μ'έν άκούωμε τίποτα πριν τό σκεπτόμενο καλά. Άκούω... κανείς δέ μέ μόνε τίποτα πριν έμμερίσει. Ο Μπάρνσορν έχει έξοδο όπόμε... μόνο ή καμιαρέρα βρισκείται δέν και ή μαγειρίσκα, πού νά άποσφαλμάχουν στήν κουζίνα. Άλλωστε, δέν πηγαινώμε ποτέ στό θαμάτιό του. Στό τέλος τού δείχνου, θυμάσαι, ένώ είμαστε μόνον, μέ πρόσβαση. Υατερα άνέστηκε, όπως πάντα στό θαμάτιό του, όπου κανείς δέν έχει τό δικαίωμα νά μπειναι, εκτός τού Μπάρνσορν. Ξέρεις πως λογαριάζοι νά ν-θγούμε άπόψε; Ε λοιπόν, δά νομίζουμε πως είχαμε θγει κιάλας! Γρήγορα όπόμε... πάω νά πάρω τό παλτό μου. Σέ δύο λεπτά δέ βρισκόμαστε στό μετώδ. Η μάλλον όχι. Εσύ δά πός στό Ντότερε σπρίτ, στή άκμή τού άνδρε νά ν-θγούμε άπόψε; Εσύ πού δά υπερί, Εγώ δά πού στούς Κόννιτ, στή δεξίωση. Δά δά καταλόζει κανείς τή γάω πού δώ. Δά πάσω κουλέντα μέ τούς νυνούτσας μας. Είναι τόπο πολλοί α καλεσμένοι... Υατερα δά πώρθε νά ταξί, θά ρώθ στή λέαχη σου και δά γυρίσωμε μαζί!

Ο νέος δέν άπάντωσε.

— Ερρόλ τού ψιθύρισε μέ ικετευτική φωνή, γεμίστ άπέλασιμα, είναι άνάγκη, γιά τό σωθείς έσύ και δά σωθείς κ' έμένα!

Ο νέος ύποχώρησε μπρός στή μεγάλη στοργή πού'νοιωσε στό λόγια της.

Η Κλάντεν Μάρτενη πού άνέβαινε βιαστικά τή σκάλα, σπρόηρε γιά μία στιγμή νά άνδρε νά ν-θγούμε άπό τό πανωφόρι του, μεταξιστό κασκόλ κ' ένά καπέλο έστειλέσε.

Νιζήθηκε κ' έξήλινε βιαστικά κ' ήλινε

Σ 9 ΟΛΗ η διαδρομή, δέν ανάλλαξαν ούτε λέξη. Καθώς πλησιάζανε το Ντόβερ στράη ο νέος ρώτησε: «Σατε θο περάσιον νά μέ πάραις σιού γυριμοί;». «Ναι, κατά τίς έντεκα»...

Και τού χαμογέλασε μέ στέρη. Ο Ερρόλ ήτανε μοναχονίς τίς καί κόβε μητέρα θο 'ωοιδε περήφανο νο 'χει ένα τέτοιο παιδί. Ο Κλάν Μάξεντ, πόνε είχε πάντα άπότομο καί τυρινικό χαρακτήρα, τα τελευταία χρόνια ήτανε είσο θάνασους πόνε έκανε τί γυναικό το πολύ δυστυχισμένη. Η Κώσταντα θό δόν είχε χωρίσει, την έμφοδίζ έμως η έννοια του Ερρόλ, το παιδιού τους.

Ο Κλάν ήτανε παιδί ο νέος έμνευε στο στήν -είχε πάρει άδεια έπ'όνο αντισταγιστή- θο 'πάτερας κοινοχρησιμοποιείαν την μητέρα μπροστά τού Εκείνος θανατοχούσε, κ' έπαισε τ'ό σπυριο νά άνελήσι τ'ό θάνασος πατέρα.

Αυτό τ'ό έρδου το παιδί είχε πόνε έξεχειλίσει. Επειτα άπό μιο τρομερή «σκινην» ά Ερρόλ έξω φρενών άπόπαιτος μιά τελεωτική έξήληση.

-Άφιστε με, μητέρα, σέ παρακαλώ, τίς έπτε. Θέλω νο τού μιλήω γιά νά τελεωσις μιά γιά πάντα αυτή η ιστορία!

Ο Κλάν άπόκριθηκε μ' ένα ειρανικό γαχαχαρό.

Ο Ερρόλ όμως πόνε έμνευε μέ αφιγμένως γροθίς στην τραπεζαρία, τρέμονας άπ' τ'ό θυμό, περιέμενε νά πόνε η μητέρα σιού θυμωτίς τίς γιά νά πει, χωρίς νά έμνευε τίς άποφάσεις της.

Υστερα... ύστερα διαδροματισμένη η φριχτή γυναιδια πούλανε την Κώσταντα, πάρ' όλη την άγνοια πόνε την κυρίεψε, ν' άντλήσει δύναμεις γιά νο σκαταπαιθεί καί νά δράσει.

Οποιοδήποτε έγκλημα κ' άν έκανε το παιδί, μιο μητέρα έχει υποχρέωση νά σκεφτεί πως θό τ'ό γλυτώσει άπ' την άτμωση καί τί φυλάξει.

Η ΚΩΝΣΤΑΝΣ Μάζεντι μπόρεσε να μπει απαρατήρητη στα κοσμοπολημυρισμένα σαλόνια, περνώντας πρώτα απ' το κυλικείο. Εκεί άκουσε τυχαία μιὰ συζήτηση:

—Γοητευτική φωνή αυτής τής καινούργιας ντιζέζ. Κι' ή ρομόντσα της